

НАЗВИ КАПУСТИ В СХІДНОСТЕПОВИХ ГОВІРКАХ ДОНЕЧЧИНИ

У статті розглянуто лексико-семантичні особливості назв капусти, уживаних у східно степових говірках Донеччини. У межах зазначеної мікрогрупи проаналізовано полісемічні та опозиційні відношення, виявлено основні та вузьколокальні найменування.

Ключові слова: східно степові говірки, мікрогрупа, лексема, сема, опозиція.

В статье рассмотрены лексико-семантические особенности наименований капусты, употребляемых в восточностепных говорах Донеччины. В рамках указанной микрогруппы проанализированы многозначные и оппозиционные отношения, выявлены основные и узколокальных наименования.

Ключевые слова: восточностепные говоры, микрогруппа, лексема, сема, оппозиция.

The denomination of cabbage used in the east-steppe dialects of Donetsk region are analyzed in the article. In this microgroup, the polysemantic and oppositional correlations are analyzed and also basic and local denominations are studied.

Key-words: east-steppe dialects, microgroup, lexeme, seme, opposition.

Назви городніх культур неодноразово описувалися в роботах, присвячених особливостям українських говорів [2; 3; 4], значна лексична репрезентація сем на позначення городніх рослин знайшла відображення у словниках та атласах українського діалектного континууму [Вашенко; ГГ; Никончук; СБГ; СГНН; СПГ]. Проте на матеріалі новостворених східно степових говірок лексика сільського господарства не була предметом окремої фіксації та опису, чим і зумовлюється **актуальність статті**, яка продовжує публікації автора про назви сільськогосподарських культур, уживаних у говірках Донеччини.

Метою роботи є виявлення й аналіз тих лексем, що використовуються в донецьких говірках на позначення капусти та її частин.

Капуста качанна походить від капусти листової, яку широко культивували ще в Давній Греції [1: 103]. Саме “слово *капу́ста* відоме більшості слов’янських мов, але етимологи не наважуються віднести його до праслов’янських, а допускають запозичення з середньолатинської мови” [5: 269].

Лексична мікрогрупа назв капусти в східно степових говірках охоплює репрезентанти сем: ‘капуста (*Brassica oleracea* L.)’, ‘качан капусти (головка)’, ‘капуста, що не склалася в головку’, ‘серцевина в головці капусти’, ‘ніжка капусти’. До аналізованої мікрогрупи належать і лексеми, що позначають сорти капусти.

Сема ‘капуста (*Brassica oleracea* L.)’ репрезентується в усіх досліджуваних говірках лексемою *капу́ста* зі спорадично зафіксованим паралельним варіантом *капустка*. Порівняймо: *капу́ста йес’т’ рáн’ :а / се’рédн’а і п’íзн’а / б’лòкacán :а шч’е назі’вáйт’ серédн’у / а так усé капустка //* (44).

Сема ‘качан капусти (головка)’ виражена лексемами *голівка* – н.пп. 2,5, 7-10,13,14,16,19-23,26,28-38,40-49,51-54,56,57,59-65,67-79,81-83; *го’лòвка* – н.пп.

11,15,27,80; *го^ол^ово^очка* – н.п. 12; *качан* – н.пп. 1,3,6,11,18,25,39,50,55, 58,80; *капустіна* – н.пп. 12,17,24,66; *капустка* – н.п. 4.

Релевантною для донецьких говірок є опозиція сем ‘тверда головка капусти’: ‘м’яка~’, яка має таку лексичну реалізацію: *туга*: *м’акá* – н.пп. 2, 4,6,8,14,15,17,18,20,22,23,27-29,32,33,35-38,41,42,45,49,50,53-55,57,59,60,65, 67,69-71,74,76; *тве^ордá*: *м’акá* – н.пп. 3,25,26,34, 72,73; *туга*: *мйакá* – н.пп. 31,48,81,83; *туга*: *мн’акá* – н.пп. 39,40,63; *туга*: *слабкá* – н.пп. 10,24; *туга*: *шул’ák* – н.пп. 13,79; *туга*: *війáла* – н.п. 62,78; *туга*: *мйакá* // *слабкá* – н.пп. 66,82; *туга*: *не^оплóтна* – н.п. 21; *туга*: *пустá* – н.п. 47; *туга*: *слабá* – н.п. 64; *туга*: *в’áла* – н.п. 52; *туга*: *слабувáта* – н.п. 80; *туга*: *р’ідкá* – н.п. 5; *туга*: *нез’імн’á* – н.пп. 7; *тугáйá*: *м’акáйá* – н.п. 16; *тве^ордá*: *м’акá* – н.п. 12; *тве^ордá*: *війáла* – н.п. 30; *тве^ордá* // *шч’іл’на*: *війáла* // *пустá* // *хлóbист* – н.п. 51; *тве^ордá*: *слабén’ка* – н.п. 56; *шч’іл’на*: *м’акá* – н.п. 68; *шч’іл’на*: *в’áла* – н.п. 9; *шч’іл’на*: *не^ошч’іл’на* – н.п. 75; *цубкá*: *м’акá* – н.п. 61; *плóтна*: *мн’акá* – н.п. 1; *плóтна*: *м’акá* – н.п. 46; *з’імн’á*: *слабá* // *нез’імн’á* – н.п. 77; *качан*: *негад’áшчá* // *йак памт’ушка* – н.п. 11; *качан*: *шул’ák* – н.п. 58; *кулáк*: *не^оплóтна* – н.п. 19; *тве^ордá* *йак кáм’ін’*: *шул’ák* – н.п. 44; *тве^ордá* *йак кулáк*: *війáла* – н.п. 43.

Розглянемо докладніше деякі з перелічених назви. Так, лексема *кулáк* (19) постала внаслідок метафоричного перенесення. Назва *цубкá* є фонетичним варіантом лексеми *цупкá*, що фіксується словником Б. Грінченка як ‘кр’пкій, тугой’ [СУМГ (4: 437)]. Назва *хлóbист*, походить, імовірно, від лексеми *хлóbыстать*, що аналізується М. Фасмером як звуконаслідувальна лексема, яка утворює щось середнє між “хлoбьсь і хлoп!” [Фасмер (4: 244)]. Так: *мйакá капустá* / *це хлóbист* / *хлóпáйеш так* / *хлoп* / *á вонá н’ійáка* / *війáла* // (51).

Як зазначає П.Ю. Гриценко, лексема *р’ідкá* є компонентом сталої опозиції ‘густий’ : ‘рідкий’ у різних тематичних групах лексики, де використовується для реалізації оцінки ‘позитивний’ : ‘негативний’ [3: 147]. Так, репрезентуючи в східноstepових говірках сему ‘м’яка головка капусти’, іншим українським говорам назва *р’ідкá* (*р’ідкий*) відома як термін землеробства (‘грунт, який довго не затримує вологу’), як термін тваринництва, де є класифікатором назв продуктів тваринництва (‘рідке молоко’, ‘менш жирне молоко’), у західнополіських говорах *р’ідкий* ‘слабкий, невитривалий’ [Там само: 147]. Відповідно, розглядаючи опозицію *густий* : *рідкий*, П.Ю. Гриценко підкреслює, що поширилася ця опозиція й на дендрологічну лексику (*р’ідкé дéрево* ‘нетверде, неміцне’) [Там само: 147] і, як бачимо, один із її компонентів закріпився за назвами капусти.

Сема ‘капуста, що не склалася в головку’ репрезентована в східноstepових говірках лексемами: *шул’ák* – н.пп. 1-4,6-8,10-12,19,20,22,26-29,31, 32,34-38,40,42-45,49,50,54-56,58,60,62-64,67-70,72,74-77,79,81,83; *шул’áx* – н.п. 73; *шулáчók* – н.пп. 13,14,38,39,46,47,61,71; *пустá* – н.пп. 5,9,11,18,21,23,25,30, 37,41,48,57,65,67,73,79,80; атрибутивним сполученням *пустá капустіна* – н.пп. 24,51,52; *йáлова* – н.пп. 17,66,82. Інші назви вживаються спорадично: *ліс’т’á* – н.п. 51; *без голóвки* – н.п. 78; *коче’рйóжка* – н.п. 15; *пустoцв’эт* – н.п. 16; *пустoцв’ит* – н.п. 53; *не^одозр’івшá* – н.п. 33; *шп’іл’пан* – н.п. 41; *йáловá* – н.п. 59.

Як бачимо, найбільшу кількість фонетичних варіантів утворює для семи ‘капуста, що не склалася в головку’ назва *шул’ák*. Очевидно, це зумовлено тим, що давнє значення цієї лексеми саме й пов’язане з відповідною реалією. Так, у ‘Словарі української мови’ Б. Грінченка лексема *шуляк* (*шулік*) подана зі значенням ‘капуста, не вирощана в ко-

чень' [СУМГ (4 : 517)]. Порівняймо в сучасних українських говірках: поліське – *шул'ак* (*шулі́к*) 'головка молоді капусти' [СПГ : 237]; західнополіське – *шул'ак* (*шулі́к*) 'капуста, що не склалася в головку' [СЗГ (2: 278)]; нижньонадніпрянське – *шул'ак* (*шул'ачо́к*) 'капуста, яка не розвинулася в головку' [СГНН (4:249)]; полтавське – *шул'ак* 'капуста, що не в'яжеться в головку, порожня маківка, взагалі щось порожнє' [Вашенко: 105]. У східно-слобожанських, бойківських, надністрянських та правобережнополіських говірках назва *шул'ак* та похідні від неї маніфестують реалії, пов'язані з кукурудзою. Так, східно-слобожанське 'обчищене листя з качана кукурудзи' [СУСГ: 229]; бойківське *шу́л'ка* 'качан кукурудзи' [Онишкевич (2: 391)]; надністрянське *шул'ак*, *шул'ок* 'необчищений качан кукурудзи' [Шило: 284], правобережно-поліське *шул'ак* 'обтерблене супліддя кукурудзи, стрижень кукурудзного качана' [Никончук: 61]. Паралельно для назви *шул'ак* релевантною для декількох українських говірок – поліських [СПГ : 237], західнополіських [СЗГ (2: 275)], надністрянських [Шило: 284] – є сема 'шуліка, коршун'. Зауважимо, що це значення є основним, первинним – див. *шуляк* 'те саме' [Фасмер (4: 485)]. На відмінну від окресленої моносемічності в більшості українських говорах, лексема *шул'ак* засвідчує в досліджуваних говірках семантичну неоднорідність (табл. 1).

Таблиця 1

Модель семантичної структури лексики *шул'ак*

Номер моделі	Семантична структура лексики <i>шул'ак</i>				Говірки
	'недорозвинений качан кукурудзи'	'м'яка головка капусти'	'капуста, що не склалася в головку'	'перестиглий огірок, залишений на насіння'	
1	+				5,9,15,17,18,21,23,25,30,53,57,59,66,67,80
2	+	+	+		13,44,58,79
3			+		2,13,26,36,38,55,60,67,69,72
4	+		+		1,3,4,6-8,10-12,19,20,22,27-29,31,32, 34, 35,37,39,40,42,43,45,47,49,50,54, 56,61-64,68,70,71,73-77,81,83
5			+	+	46

Утворення з коренем *йалов-* зі значенням 'неплідна самиця свійських тварин' широко відомі у слов'янських мовах [3: 145]. Як термін землеробства постає у вторинному зна-

ченні в багатьох українських говірках. Порівняймо: *йáлова зе^мл'á* ‘неродюча поле’ [Там само: 145], *йáлове* ‘поле, яке нічим цього року не засівали’ [СЗГ (2: 287)], *йáловина* ‘поле, що засівають з проміжком у 2-3 роки для підвищення родючості ґрунту’ [Выгонная: 129], як репрезентант семи ‘непридатна для хліборобства земля’ засвідчена назва *йáлова́* і в обстеженому обширі – у говірі н.п. 2. У східноstepових говорах Донеччини лексема *йáлова* – н.п. 17,66,82 (*йáлова́* – н.п. 59) постає репрезентантом семи ‘капуста, що не склалася в головку’, що засвідчує лексико-семантичну спільність різних тематичних груп лексики, а саме: тваринництва та землеробства [3: 141]. Порівняймо: *йáлова ми нази^вáйем / йак не^мáйе пл^одá / знáч'ит' / йáлова капúста / пустá //* (82).

Сема ‘серцевина в головці капусти’ репрезентується в досліджуваних говірках переважно багатозначною лексемою *качáн* – н.п. 1,2,5-10,14,15,17-20,22,23,25,26,28-33,35-38,40-42,45-50,52,54,55,57-61,63-66,68-74,76,77,80,81, 83. Порівняймо: *кач'án / отó / шо в се^рéдин'и / йогó дáже йисти мóжна / кáже^м / обр'ízала качáн / дáйте нам качáн //* (71). Крім того, зафіксовано й демінутивні утворення *качáнч'ик* (82), *качáнчик* (34,43). Лексичною реалізацією семи ‘серцевина в головці капусти’ виявилася й неоднорідна в семантичному плані (табл. 2) назва *коче^ррízжа* (3,24,27,44,53,56,62,78,79) з фонетичними варіантами *коч'ерízжа* (16), *ко^чч'ерízжа* (11,12,80). Спорадично в говірках Донеччини на позначення серцевини в головці капусти вживаються лексеми *огрízок* (39,75), *xp'ánка* (13,14,78), *голóвка* (4), *се^ре^рдiна* (51), *се^рце^вáина* (21).

Імовірно, лексема *xp'ánка* є зменшено-пестливим утворенням до назви *xpána*, що має продовження в деяких сучасних українських говірках. Порівняймо: правобережно-поліське – *xpána* ‘обтербленіє супліддя кукурудзи, стрижень кукурудзного качана’ [Никончук: 60], чорнобильське – *xpána* ‘серцевина у головці капусти’ [2: 127], *xpána, xpán'и* ‘коріння з листям, що залишилося на грядці, коли зберуть капусту’ [Там само: 132] поліське – *xpána* ‘те саме’ [СПГ: 225], *xp'ána* ‘те саме’ [Журиленко: 85]. Аналогічний до донецьких говірок лексичний та семантичний вияв засвідчено в назві *xp'ánка* в нижньонаддніпряньських говорах [СГНН (4:199)].

Сема ‘ніжка капусти’ представлена лексемама *коче^ррízжа* – н.п. 1,2-10,13-15,17-29,31-38,40,42-55,57-60,62-76,78-83; *ко^чч'ерízжа* – н.п. 11,12,16, 61,80; *коч'ерízжа* – н.п. 39,56; *кóр'ин'* – н.п. 3,30,41,77.

Сема ‘листя капусти’ репрезентується в досліджуваних говірках назвами: *лiс'т'á* – у всіх східноstepових говірках (у н.п. 36 спостережна збірна назва *листвá*). Продуктивним для цієї мікропарадигми назв виявився суфікс *-ин'н'*, який “виступає у збірних іменниках, що означає стебла або листя різних сільськогосподарських культур” [4: 84], утворивши похідну лексеми *капустiн':a* – н.п. 1,3,5,13,16,18,20,21,34,38,39,43,46,47,56,59,69,76,78. Спорадично виявлено похідне утворення *капустiшиче* (72) та лексеми *xpáбуст*, зафіксовану в н.п. 14,23. Порівняймо: *xpáбуст* – нижньонаддніпряньські говори ‘те саме’ [СГНН (4:198)], *xpáбуст* – буковинські ‘те саме’ [СБГ: 615], гуцульські говірки ‘те саме’ [ГТ: 203]. Похідні утворення від основного репрезентанта з аналогічною семантикою засвідчено в інших діалектних масивах. Порівняймо: нижньонаддніпряньське *капустiн':a* ‘те саме’ [СГНН (2: 149)], наддністрянське *капустéнка* ‘те саме’ [Шило: 137], західно-волинське *капустéн'е* ‘те саме’ [Корзонюк: 139].

Модель семантичної структури лексеми *кочє"рїжжа*

Номер моделі	Семантична структура лексеми <i>кочє"рїжжа</i>							Говірки
	‘серцевина в головці капусти’	‘ніжка капусти’	‘капустяне стебло’	‘капуста, що не склалася в головку’	‘недорозвинений качан кукурудзи’	‘очищений від зерна початок кукурудзи’	‘корінь кукурудзи’	
1	+	+						3,11,16,53, 79
2		+						1,4,6,9,11,13,14, 18,19,21,22, 32-34,38,46-49, 59,63,65,67,74, 76,81
3		+	+					51
4		+		+				15
5		+			+	+		60
6		+				+		2,5,7,8,10,17,20, 23,25,26,28,29, 31,35,36,37,40, 42,43,45,50,52, 54,55,57,61,64, 66,68,69,70,71, 72,75,80,82,83
7	+	+				+		12,24,27,44,56, 62,78
8		+	+			+		39,58
9		+					+	73

Серед похідних номенів від лексеми *капуста* в східностепових говірках уживаються такі, що використовуються для позначення ділянки землі, де посаджена капуста: *капустник* (5,13,14,18,19,23,59); *капуст'янка* (23); *капуст'як* (13); *капуст'яник* (14);

капустіс'ко (45); *капустішче* (1,14,27,29, 30,36). Лексеми *капу́сник*, *капуст'як* відомі із сімою 'страва з капустою' (1,4, 52,70); назва *капуст'янка* репрезентує сему 'ведмедка' (у більшості досліджуваних говірок).

Назви капусти за її сортом у східностепових говірках реалізують ряд диференційних ознак, характерний для номенів цієї лексико-семантичної групи: за місцем культивування (походження) – *донéц'ка* (21,33,34,43,47,52, 60,77), *дон'єчка* (11,16,56); *хя́рк'івс'ка* (11,34,77); *н'єж'єнка* (59); за кольором – *б'іла* (1, 43,47,51), *б'ілокача́н:а* (22,34,62,67,77), *б'ілося'їжка* (20,40,49); *си'їжінка* (20,53,58); за формою та іншими особливостями плоду – *кам'яна голова́* (34, 53), *ка́м'яна го^оло^ова́* (12); за часом досягання – *ра́н':а ій'у́н'ка* (53); *з'імн'а* (11), *зим'ова* (1,39), *з'імн'айа́* (16,56). У частині репрезентантів семи 'сорти капусти' реалізуються декілька ДО: *б'іла хя́рк'івс'ка* (53); *си'їжний шар* (40,58,79). До назв із непрозорою внутрішньою формою відносимо номені: *сла́ва* (53); *д'ед маш'єр* (79); *амаге́рка* (17,22,62), *амаге́р* (17,66), *ми^еге́рка* (80), *маге́рка* (80), *ми^еге́ра* (12).

Таким чином, аналіз східностепових назв капусти дозволяє зробити такі висновки:

Більшість номенів є етимологічно прозорими, збігаються з іншими українськими діалектними назвами та літературною нормою; нерідко такі лексеми відображають фонетичні особливості новостворених говірок.

Лексико-семантичні особливості досліджуваної лексики характеризуються: збереженням старих значень, які в більшості українських говорів зазнали нівеляції (*шул'як* 'капуста, що не склалася в головку', *цубка́* 'тверда головка капусти'); семантичною неоднорідністю лексем порівняно з іншими українськими говорами (*шул'як*, *коче^ери́жка*); наявністю метафоричних перенесень (*кула́к* 'тверда головка капусти'); входженням до складу різних тематичних груп лексики (*р'ідка*, *йя́лова* 'м'яка головка капусти').

В аналізованій лексичній мікрогрупі наявні фразеологічні одиниці (*йяк памту́шка*, *тве^ерда́ йяк ка́м'ін'*, *тве^ерда́ йяк кула́к*).

Особливістю досліджуваних сільськогосподарських назв є вживання вузьколокальних номенів (*хлобі́ст*, *хр'я́нка*, *храбу́ст*).

Подальший аналіз назв усіх городніх культур східностепових говірок дозволить поглибити вивчення лексики новостворених українських говорів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вехов В.Н., Губанов И.А., Лебедева Г.Ф. Культурные растения СССР / В. Н. Вехов, И. А. Губанов, Г. Ф. Лебедева. – Москва : Мысль, 1978. – 336 с.
2. Говірки чорнобильської зони (системний опис) / за ред. П. Ю. Гриценка. – К. : Довіра, 1999. – 272 с.
3. Гриценко П.Ю. Моделювання діалектної лексики / П. Ю. Гриценко. – К. : Наук. думка, 1984. – 211 с.
4. Закревська Я.В. Нариси з діалектного словотвору в ареальному аспекті / Я. В. Закревська. – К. : Наук. думка. – 1976. – 162 с.
5. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови / В. В. Німчук. – К. : Наук. думка, 1992. – 416 с.

ДЖЕРЕЛА ТА ЇХ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Вашенко – Вашенко В.С. Словник полтавських говорів / Уклад. В. С. Вашенко. – Харків, 1960. – 107с.

Выгонная – Выгонная Л.Т. Полесская земледельческая терминология / Л. Т. Выгонная // Лексика Полесья (материалы для полесского диалектного словаря) / отв. ред. Н. И. Толстой – М. : Наука, 1969. – С. 93-130.

ГГ – Гуцульські говірки: Короткий словник / НАН України. Інститут українознавства імені І. Крип'якевича; Уклад. Г. Гузар, Я. Закревська та ін. – Львів, 1997. – 230 с.

Корзонюк – Корзонюк М.М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М. М. Корзонюк // Українська діалектна лексика. – К. : Наук. думка, 1987. – С. 62-267.

Куриленко – Куриленко В.М. Атлас лексики тваринництва у поліських діалектах / В. М. Куриленко. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2004. – 260 с.

Никончук – Никончук М.В. Сільськогосподарська лексика Правобережного Полісся / М. В. Никончук. – К. : Наук. думка, 1985. – 310 с.

Онишкевич – Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1-2.

СБГ – Словник буковинських говірок / За ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.

СГНН – Чабаненко В.А. Словник говорів Нижньої Наддніпряниці / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т. 1-4.

СЗГ – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000 – Т. 1-2.

СПГ – Словник поліських говорів / Уклад. П.С. Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974. — 260 с.

СУМГ – Словарь української мови : у 4 т. / упоряд. з дод. власного матеріалу Б. Д. Грінченко. – Репринт. Вид. – К. : Лексикон, 1996. – Т. 1-4.

СУСГ – Словник українських східнослобожанських говірок / К. Глуховцева, В. Леснова, І. Николаєнко, Т. Терновська, В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2002. – 234 с.

Фасмер – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева. – М. : Прогресс, 1964-1973. – Т. 1-4.

Шило – Шило Г.Ф. Наддністрянський регіональний словник / Г. Ф. Шило. – Львів-Нью-Йорк : 2008. – 288 с.

Індекс обстежених населених пунктів Донецчини

1. с. Андріївка Волноваського району; 2. с. Артемівка Амвросіївського району; 3. с. Билбасівка Слов'янського району; 4.с. Благодатне Амвросіївського району; 5. с. Боягявленка Мар'їнського району; 6. с. Верхньоторецьке Ясинуватського району; 7. м. Волноваха; 8. с. Володарське Володарського району; 9. с. Григорівка Мар'їнського району; 10. с. Дерилоче Краснолиманського району; 11. с. Донське Волноваського району; 12. с. Дробишеве Краснолиманського району; 13. с. Єгорівка Волноваського району; 14. с. Слизаветівка Мар'їнського району; 15. с. Златоустівка Волноваського району; 16. с. Золотарівка Шахтарського району; 17. с. Іванівка Краснолиманського району; 18. с. Іванопіль Костянтинівського району; 19. с. Іскра Великоновосілівського району; 20. с. Кам'янка Добропільського району; 21. с. Карла-Маркса Великоновосілівського району; 22. с. Кіровське Краснолиманського району; 23. с. Красне Артемівського району; 24. с. Красногорівка Мар'їнського району; 25. с. Лисиче Амвросіївського району; 26. с. Луганське Артемівського райо-

ну; 27. с. Луганське Мар'їнського району; 28. с. Маринівка Красноармійського району; 29. с. Марково Костянтинівського району; 30. с. Мемрик Мар'їнського району; 31. с. Межове м. Макіївки; 32. с. Микільське Олександрівського району; 33. с. Микільське Волноваського району; 34. с. Миколаївка Слов'янського району; 35. с. Михайлівка Тельманівського району; 36. с. Мічуріне Тельманівського району; 37. с. Нижня Кринка Амвросіївського району; 38. с. Новоандріївка Волноваського району; 39. с. Новобахмутівка Ясинуватського району; 40. с. Новогнатівка Волноваського району; 41. с. Новокатеринівка Старобешівського району; 42. с. Новопавлівка Красноармійського району; 43. с. Новопетрівка Великоновосілківського району; 44. с. Новоселівка-3 Ясинуватського району; 45. с. Новоторецьк Красноармійського району; 46. с. Новотроїцьке Волноваського району; 47. с. Новоукраїнка Мар'їнського району; 48. с. Октябрське Добропільського району; 49. с. Олександринка Волноваського району; 50. с. Олександрівка Мар'їнського району; 51. с. Олексіївка Великоновосілківського району; 52. с. Оленівка Волноваського району; 53. с. Орлинське Великоновосілківського району; 54. с. Орлинське Ясинуватського району; 55. с. Осипово Старобешівського району; 56. с. Перчишне м. Моспіно; 57. с. Піски Ясинуватського району; 58. с. Петрівка м. Дзержинська; 59. с. Петровське Волноваського району; 60. с. Піддубне Великоновосілківського району; 61. с. Приморське Новоазовського району; 62. с. Рай-Олександрівка Слов'янського району; 63. с. Рівнопіль Волноваського району; 64. с. Свободне Волноваського району; 65. м. Селидове; 66. м. Сіверськ Артемівського району; 67. с. Стародубівка Першотравневого району; 68. с. Старомайорське Великоновосілківського району; 69. Старомихайлівка Мар'їнського району; 70. с. Степанівка Шахтарського району; 71. с. Степне Мар'їнського району; 72. с. Удачне Красноармійського району; 73. с. Українка Новоазовського району; 74. м. Українськ; 75. с. Уманське Ясинуватського району; 76. с. Успенівка Мар'їнського району; 77. с. Чичерине Волноваського району; 78. с. Шабельківка м. Краматорська; 79. с. Щербинівка м. Дзержинська; 80. с. Юрївка Добропільського району; 81. с. Яківлівка Артемівського району; 82. с. Ямпіль Краснолиманського району; 83. с. Ясинівка Ясинуватського району.